

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Έρωτ. Κο. Π. 23/19

Λ!
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

20-12-68/13-1-70.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) Καταβοδρα.....
(παλαιότερον ὄνομα :), Ἐπαρχίας Μαργαριτίου
Νομοῦ Θεσπρωτίας.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Χρυσάνθου
Σωφιδίου..... ἐπάγγελμα διδάσκαλος
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Μαργαριτίου Θεσπρωτίας.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον. 4.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον α). Τσαλκῆς Ἀναστασιος.
β) Γεωργιος Σούφης, γ) Γεωργιος Νταλῆς, δ) Αθανάσιος Μωυσιάδης
ἡλικία 63 70 81 66..... γραμματικαὶ γνώσεις Ἀσφόρτοι Δημοτικοὶ Σχολ.
..... τόπος καταγωγῆς Ελευθερίου
Μαργαριτίου Θεσπρωτίας Μωκρίου
β) Αἰ. Χ. Κυριακῆ Κωνσταντίνου Παπαμυσιῆ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; <<Καταβοδρα>> διὰ σπορὰν
<<Σεσιχώρη>> διὰ βοσκήν
Ἐπὶ τῶν χωρίων αὐτῶν χωρίζονται ἢ ἐνηλλάσσονται κατὰ χρονικὰ διαστήματα ; <<Ὑπάρχον χωρίζεται.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ.
Ἀνήκον εἰς τὸν Ταυροκοιτῆν.....
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; Ὁχι, τα διενεμει.....

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφατέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; Πεχολοῦντο συγχρόνως...

εἰς γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.....

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; ... Μαλίστα.....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ἄρους ὡς ἄτομα ἢ μερλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; ... Ἡρφαζοντο

ὅλη ἡ οἰκογένεια μικρὴ μέρα > τὸ $\frac{1}{3}$

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασκατόροι κλπ.) Ἡράδει Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

Ἡράδει Τουρναλδοί.....

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ; Σε εἶδος $\frac{1}{3}$

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θερισμὸν, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἡράδει

ταὶ δ. ἔ. ἔργου μοῦν τοῦ καὶ ὅλοι ἦσαν αὐτοχόνοι.

Ἡρφαζοντο ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἀμοιβή το $\frac{1}{3}$ τῆς

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐάν ναι, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; ... Ὁχι.....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου τοῦ ἐπὶ ἡγήσαντο δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... Ἐδῶ ... εἰς Καρσβαδρον καὶ

εἰς τὸ Μορφαρίσιον.....

β) Ἐπὶ ἡγήσαντο ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; Ἡρφαζοντο ἔδῳ.....

δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καύσιν: α) τῆς καλάμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...
Με ζωϊκὴν κόπρον αἰγοπροβάτων.

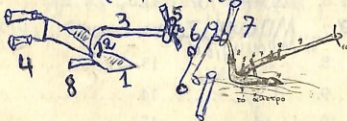
2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... *Τὸ 1945.*

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... *Τὸ 1935 με μίαι χεῖρο-
 λαβή. Τὸ 1945 με δύο χεῖρα. Γεωργικαὶ μηχαναὶ 1958*

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).
 Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;
*Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐνέμετο ἢ προμή-
 θεια αὐτοῦ; *Μονόφτερο εἰς παλαιὰ χωράφια
 με χεῖρο ὑνι. εἰς πύργον, με χεῖρο ὑνι.
 Τὸ μακισμὸν οἱ σιδεργουροί.**

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1. Γυνι 4. Χεῖρολαβή 7. Πυλὸς
 2. Τετρί 5. Τυλί 8. Αλυστροὸδι
 3. Σύρτη 6. Κλειδί 9.

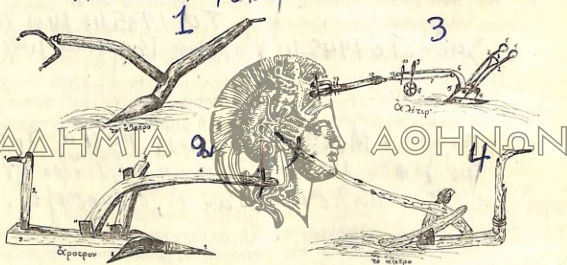
2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... *1954*
 3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... *1958*

4) Μηχανή δεσίματος τῶν στοχύων (δεματιῶν).....^{ὄχι}

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ.....^{Ἀλωνιστὴν}

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκευάζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον ..^{οἱ γεωργοί}

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ; ^{Το 4}

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

- 2
1. Χειρολάβα	6. Σύρτης	11.
2. Χειρολάβα	7. Μπουχίτσα	12.
3. Ποδαρι	8. Μπουχίδα	13.
4. Σφήνα	9. Υνί	14.
5. Σπείδη	10.	15.

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῳσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφίων ; δηλ. τῶν
χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Διὰ χωματερῶν χωραφίᾳ χρησιμοποιοῦν ἐκί-
πιο λεωτό με κεφάλην μόνη ἐνῶ εἰς βουνο-
πλατείας, οὐρολοῦντο. Τὸ σχῆμα εἶναι τὸ ἴδιον καὶ
διὰ τοῖς δύο.

ὕνι

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου, ἐκ ξύλου

χειρολαβή

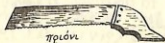
σπάθα

αρότρον

κατασκευή

- 7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαΐ κλπ.).....

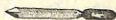
Αρίδι, σκεπάρνι, ξυλοφαΐ, ἀρίδι, τρυβυλνί
ρινί, σκεπάρνι.

πριόνι

ἀρίδα

ρινί ἢ ξυλοφαΐ (ἀρνάρι)

8) α) Διά τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐκμεταλλοποιῶντο (ἢ ἐκμεταλλοιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... βοεῖς

β) Ἐκμεταλλοιοῦντο (ἢ ἐκμεταλλοιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν; ... οὐκ

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός; πάντα ἀναγκαῖος

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματά αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζέυλια κλπ.).

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ζεύλα

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ: λοῦρα, κουλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ... μ. μαν. υλ. τ. β. η. μ. μαν. υλ. δ. α.

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἐνὸς ζώου? ἀπὸ ἡμετέρας

Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τοῦ ζώου) εἰς τὸ ἄροτρον; πρὸς τὸν ἄροτρον

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ τὰ προσδεθῆναι
εἰς αὐτήν, τὸ ἄροτρον.....

[illegible]

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποιος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος). 2) γυναίκα. 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας. ... *Μόνον ἄνδρες ἐργάζοντο*

کے لئے

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερώς, πώς γίνεται το ζεύξιμον των βοδιών (ἡ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ὄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν). *Βαλὲτε τὸν βυθὸν Ἀνδρέου!*

2) Πώς γίνεται το ζεύξιμον εις το σιδηρούν άστρον.

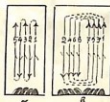
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργανον· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως : (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

[illegible]

- 4) Σχεδιάσατε πώς γίνεται παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

ἢ περιφερειακῶς

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ σταυροῦ γίνεται (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς ἢ σποριῶν, γράμματα, σπασίτες, μεσδράδες κ.λ.π.);

Τοῦ σίτου, ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ.

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά); με αὐλακιὰν ;

ὡς ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ.

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον ;

ὡς ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ.

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μετὰ τὸ ὕψος: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ.

ὡς ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ.

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ... β.λ.σ. 2.4ν. βωρον. ἀραβοσιτον...

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Μετά τὸ 2.1.20 ὀργωμοὶ βωρον μελομοσίου, εἰς τὸ << 2.1. βόλισμα >>

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Διὰ τὴν Τσάφα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ νάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτὰρ ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Δὲν τὰ ἀφήνουν μανέντα χρόνῳ.

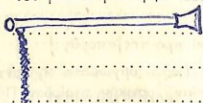
- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; 1. διὰ σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου καὶ ψυχανθῶν φθινόπωρον καὶ ἄνοιξιν.

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται : α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διάσκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; ἢ ὁ θάρον α. μετὰ

τὸ βωρὸν μο. τὸ δισάκι μετὸν βωρὸν τὸ λένι καὶ ἄλλοι.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα) : 1) καθαρίζονται : τὸ ποδάρη, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

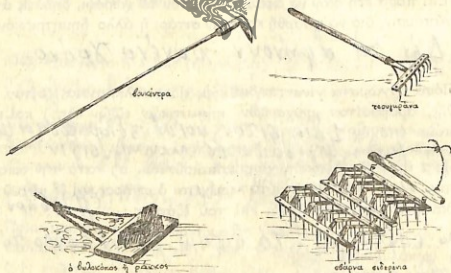
μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *Με. 45. φρεζάρα>>*

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σθάρνισμα, διβόλισμα); *Περὶ τῆς ἐξορύξεως καὶ ἰσοπέδωσης τοῦ χωραφίου...*

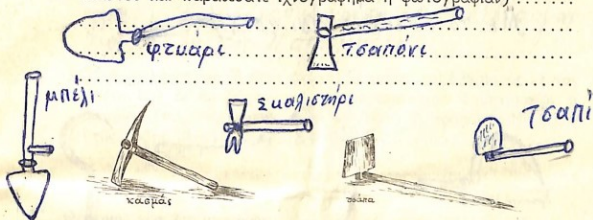
3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων)

Μερίμνη ἀφ' οὗ τοῦ ἐν ἀγρῷ τοῦ χωραφίου...

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κάσμάς, ἢ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν.
Δὲν ἔχουν εἰδικήν ὀνομασίαν. Σφειροσὴς χέμαρ αὐτοὶ κοῦρίλλει τὸν βώρον.

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σποράν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους.
Τὰ ἀμμουδιὰ εἰς τὰς οὐλαμίαις ρίχνον τοὺς βώρους.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τρφάς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.
Αὐτὰ οὐν μοῖται ἐλπίων ἐφρασίαν καὶ σφειρὸν τριφύλλι. Δὲν καλλιεργοῦν ἀλλὰ εἰδῶ.

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν ἐσπέρνουντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως.
Ἐφυτεύοντο εἰς οὐλαμίαις καὶ εἰς βραγιές.

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
 (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)

Με τὸ δρεπάνι καὶ τὸ χερί.

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

Χρησιμοποιοῦνται συνήθως δρεπάνια ὀδοντωτά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

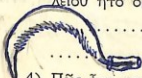
ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ παῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) θερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα).

Με μῶσα
ἢ δρεπάνια.

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *Ἦ.α. ἐφορηδεύοντο. ἐν. τοῦ Μαργαρι-
τιου. ἢ. ἐν. τοῦ Πατριμυθίου.*
- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσης καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *Ἦ.α. ἐμφορτον*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *30-40 ἐμβαύσια.*

- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μετὰ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). *Καθαμία*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; *Ἦ.α. δράγματα καὶ ἀποθέτουν οἱ ἴδιοι. οἱ θερίσται.*

- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; "Οπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) *Ἦ.α. δράγματα τοποθετοῦνται ἕνα-ἓνα χωριστά, μὴδὲ θερίσται καὶ ἀφῆνται μὰ τῶν.*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. ... *Αρμαλία, διμάσι*

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτῶν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; *θερίζουν ἀνέμεν.*
μεν γυναῖκες... ἄν ἤρχοντο τοῦ ἄλλου...
μέρη...

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομισθίον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο τὸ ἀμοιβή-εἰς χρήμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθίον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίες καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ἀναμνηστικὴν). *ἤμειβοντο εἰς εἶδος...*
κατ' ἀποκοπὴν τοῦ 1/2 τοῦ ἐργασίᾳ μου.
ἀνευ φαγητοῦ... 2 ἡμέρας... ἡμερομισθίου...
μετ' ὅσον τοῦ χωρῆς τοῦ ἐργασίου...
εἰς... ἀρχῆς... εἰς... εἰς...

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λουντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; *Μόνον αὐτοὶ...*
εἰς τὴν μέσην διὰ τὸν μαιώσασθαι.

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. *Ἰβανιτοσελμιου.*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάρον, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερώς, όπου υπάρχει, σχετικό ή άλλο π

ἔβριμον. Το αὐτὸν ἐν μὲν γυναι. ἦ καὶ ἀνδρῶν τὰ
 μαζῶν. ἡ γυνὴ τὰ ἄνδρας. Πολλοὶ τὸ διρίβαν
 μὲν δὲ παρὰ τὴν ἀνδρῶν. Παρὸν αὖ
 τὸν ἄνδρα. ἡ δὲ εἰς τὸν ἀνδρῶν. ἡ δὲ εἰς τὸν
 ἀνδρῶν. ἡ δὲ εἰς τὸν ἀνδρῶν. ἡ δὲ εἰς τὸν ἀνδρῶν.

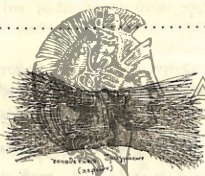
δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχυῶν.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεματίασμα, ἦτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχυῶν. Ποίαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς, ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; Τὸ δεματίασμα γίνεται ἀμέσως ὅταν ἔχει γίνει καὶ ἀρροφήνῃ τὰ βρόδου φῶντα καὶ γὰρ ξηρεῖται.

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὥς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.

ἐναν. ἐργα-
 τῶν. τὰ μαζωε. τὰ χερσὶν. εἰς ἀμφο-
 λείας. καὶ. ἀλλοι. 2-3. τὰ ἔδνον. με
 βελονα. χωρὶς. ἐργαλεῖο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;

μετὰ τὴν ἐργασίαν. εἰς τὸν ἀδών. ἀμφοτέρωθεν τὸν
 καρπὸν εἰς τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ ἀδωνίου 100
 δεμάτια. τὸ εἰς τὸν 200. ἢ ἑξήκοντα. καὶ
 καὶ τὸν 100.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Ἀπὸ τοῦ 1910.

Πότε γίνεται η σπορά ή το φύτευμα αυτής... Εἰς τοὺς ἄρτους
 1) αὐτῶν τοῦ Φεβρουαρίου καὶ εἰς τὸν ἄμφο
 2) οὗ Μαρτίου.

- 2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλσιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὰν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν. . . . Μ.Ε.ΤΟ. . . Τ.Ε.Υ.Π.Μ. Γ.Μ.Α.Β.Π.Υ.Ρ.Ι.
.. Εἰς. Σελίδα. 11 ..

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθρίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα με ἐξήρα χόρτα (π.χ. σανόν, τριφυλί, βίκου); Ἐάν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ἐξήρασις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ... *ἔφινεν? ο. μοναζω*
ἐμόωοντο τὸν Μάιο 2ο. Χρυσαν 2-3 ἡμέρες
καὶ χρυσανθὺ καὶ 2ο ἐποωοθῆναι εἰς
2 ποωδὺ καὶ 2ο γέ καλὸν βελὴν ἢ αὐτὴν καὶ
εἰς τὴν μέσην τοῦ ποωδῆσαν εἶναι γὰρ τὸν ποωδῆσαν καὶ
χρὰ χόρτα τὰ ποωδῆσαν ἀπὸ πάνω καὶ ἐδέναν. εἰς τὸ ἐξωστρεφικὸ
μέρος τοῦ ποωδῆσαν καὶ ἐπὶ ἄχυρά εἰς ἀφορμὴν εὐ βροχῆς.
- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ με ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόρ-
σαν κ.ἄ.). *τὸν Μάιο με 2ο καὶ 3ο δρέπανι.*

(Παραθέσατε και σχεδιάσματα ή φωτογραφίας).....

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) ... Ἐχρησιμοποίησε τὰ τριγών-
 ρα... διὰ τοῦτο... καὶ... ἔρριψε...

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο
 πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην
 θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Ἐκυμειπνόνοντο εἰς ἀλώνι...

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν
 δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά,
 θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς αὐτόν;
 Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;

Ποῦνα δὲ καὶ τὸ ὅπως μέγα μερὸν...
 καὶ ἀπομένον δὲ καὶ καὶ δὲ δεμάτι...

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνι-
 σμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρι-
 σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τῆς ἀχυρᾶ εἰς ἄλλον
 χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; Ὑπῆρχε,

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ
 συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς
 ποίαν θέσιν; ... κοντὰ εἰς τὰ ὑψηλὰ καὶ ὄχι
 ὀρθὰ εἰς τὰ ὀρθὰ ὅπου φυσικὰ ἀέρη
 δὲν δύνανται εἶναι...

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐάν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρη-
σὶς του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; . και . εις

.. μὲν... καὶ εἰς... πολλὰς... Μὲν γὰρ... εὐροί... καὶ...
... καὶ γυναικῶν... δ... καὶ... ..

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἀπὸ γὰρ

... ὡς... .. τὸ... ..

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον
ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
δίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) . Εἰς γὰρ... ..

μὲν... .. τοσοῦτον...

εἰς... .. εἰς γὰρ... ..

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμού· (π.χ. τοῦ χωματάλωνο : καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων)

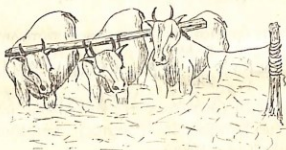
Μὲν... .. καὶ... ..

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἄλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἶονδήποτε ἄλλον.

Το σφηνισμὸν τὰ βοῶν καὶ τὰ ἵππων... καὶ τὸν... σφηνισμὸν...
τὸ σφηνισμὸν...

σφηνισμὸν

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχυῶν διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

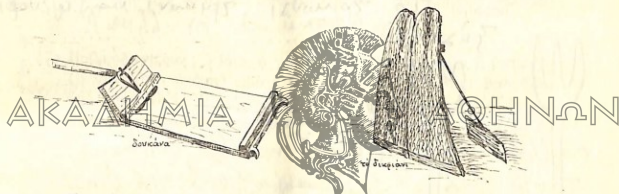
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχυῶν διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεύως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώ-
νιου ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,
στρούλουρας, δοκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὥς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.

Μὲν τὸν
δὲν ἀλῶνισμα... καὶ τὰ ἵππων... καὶ τὸν... σφηνισμὸν...
τὸ σφηνισμὸν... τὸ σφηνισμὸν... τὸ σφηνισμὸν...

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλώνο-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἷς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειᾶς,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλώνιου. Τὰ ἀλώνιζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεде-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειᾶς περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικῆς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα). *Φέρουν
τύρω... 2α 2αφθρ 800 δύο μαζί.*

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρθᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἂν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἄλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων, ἐξευγμένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; ... *605 8χι*

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .. *Μολις...*

... *δρῦ... μαζαί... ἔ... μέχρι τοῦ μεσημέρι...
...ρι... καὶ συνεχίζον... τὴν ἑξῆς ἡμέρα.*

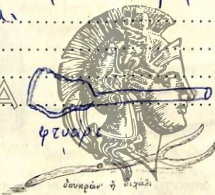
12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): .. *Τὸ Τριμῶλι, Τριμῶνι, μαλ. γεωργι*
ξύλινα.

Τριμῶλι

Τριμῶνι

γεωργι

δουκράνι ἢ διχάλι

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχους ; .. *Τὸ βρίζει μετὰ ἀκρότητος...*

... *ἐρραλεια πολλὰ φορῶν.*

14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπετε κατωτέρω εἰκόνα). .. *Καίτοι...*

... *ζῶων... βούβηρα διὰ τὴν ὀδήγησιν.*

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν ... *ἕνα ἀπλῶμα... ἡμέρα.*

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθῶν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

ἄσπλωμα καὶ μαρμαλάρι.

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τροπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνοῦν καὶ ἀγωνιάτες, οἱ ὁποῖοι εἶχαν βοδία ἢ αἰλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν ... *οἱ γεωργοὶ*

ὡς κῆδος : ὅταν χρησιμοποιοῦν ἄλλον τῶν ἀνέκτα αἰσθησθῶν ἢ ἀλωνισθῶν.

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῶα καὶ μὲ ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

ὅχι.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

ὁ κόπανος δὲν ἔχουν βελήδωσι τὰ σάχυστα. ἔχουν μὲν ὑφαντοὺς < < δαβρὺ > > ἀπὸ σουρκαρι. ἡ τοῦ ἐργαλεῖου ὡς εἰς κοπάνισμα.

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιδῶν κλπ.)... *εἰς τὸ ἀλώνι*

κόπανος στρογγυλός

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα μικροῦ κυροῦ δημητριακῶν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τρυτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; ... *Τὰ ἀπὸ βωμῶν τοῦ οἰκογενεῶν τοῦ βομδοῦσαν οἱ φέρονται*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

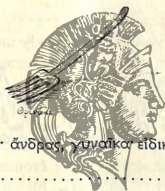
ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. *Εἰς αὐρὴν ἀφ'*

*ρυχλὸν Μ. δαίμωνος. Ἐπονοθεύσαντο τοῖς θεοῖς
μοὶ ἑλάνη. ἡ. καὶ τοῖς Χρίστον. ὡς ἐσόμενον*

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. *Μετὰ τοῖς Χρίστον*

μετὰ τοῖς Χρίστον. ἡ. καὶ τοῖς Χρίστον. ὡς ἐσόμενον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἁμοιβῇ ;

Ἄνδρα. 1

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ. (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

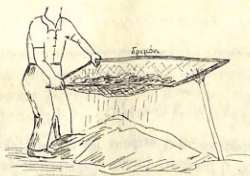
*Ποδῶν. Ἀὐτὰ ἀποχωρίζονται μετὰ
ποδῶν.*

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρποπλόνεμα)· δὴ ποῖα δημοτικὰ συν-
 θίζεται τοῦτο . . . Δὲν . . . ἔχον . . . δὲν ἔχον . . . ὅλων ἑκείν.

6) 'Αφού διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα, πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμεινάντα, χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; ... *Μετὰ τὸ λίνισμα διὰ εἶρεσις*

Γίνεται τούτο κατά τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου; ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

νων με ὅπας διαφορῶν μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε, φωτογραφίαις τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) *Τα μαζεύματα στὸν κοῦ-*

[illegible]

- 7) "Όταν έτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ κάρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ.

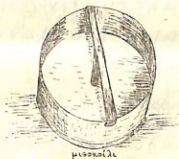
(θρίνακι, φτυάρι) έπακολουθεί δε και προσκύνησις και σπασμός
του σωρού υπό του γεωργού. Μαγειρεύει ωρεά με το
ψυγάρι και βράζει. Και εδω τσασοδηλ
το ψυγάρι εις την ωρεάν και λικα. Με
φεία να το φάει μαζί του χρόνου αό
ωρεά>.

- 8) Ἄλλα ἔτι μακροτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. Δὲν ἔχουν.

γ'.1) Ποία ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκη. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε, δὲ καὶ ἰχθυογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).

Φ.Ο.Ρ.Ω. Εἰς.
 7.η. κοινὴ/η.7. δ.ε.α.λ.ο. Χωραυσε 33 δ.α.λ.
 ..δ.ε.ι. και 1/3 δ.α.λ.ε. η.7.ο.ι 33 δ.α.λ.ε. και μ.ι.α
 ..δ.ι.λ.ε.α. τ.ο. υ.ρ.ο.μ.β.ο.υ.ρ.ι.....

μέτρο
 υρομπούρι
 61061

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἀλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχθυογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) ..Εἰς 7.ον. Η.α.7.ο.ι 1 κ.ρ.α.μ.β.ο.υ.ρ.ι 7.ον
 ..Χρ.ά.ν.ο. κα.δ.ε. ε.α.λ.ι. Ε.λ.7.ον Ἀγ.ρ.ο.φ.υ.λ.α.κ.ο.ι
 ..μ.ι.α δ.α.λ. ἀν.ά. ἔ.α.σ.θ.ον σ.τ.ρ.ε.μ.μ.α.....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσηιν τὰς σχετικὰς συνθηκὰς) ..Εἰς ἀμ.β.ο.υ.ρ.ι.α. β.ε.ι. Χ.ω.μ.ο.ι. η. 7.ο.υ.
 ..ε.α.ν.ι.δ.ι.α. Τ.ο.ι. μ.ε. χ.σ.μ.α. 7.ο.ι. ἔ.α.λ.ε.μ.ον 7.ο.ν. δ.υ.ρ.α.ρ.ι.α.
 ..κα.ι. τ.α. ὀ.λ.ο.ι.ρ.α.ν. μ.ε. χ.σ.μ.α.....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἀλώνι . Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; *ἢ... εἰς... ἀποθήκην... κοίτην*
τὰ δώδεκα μνηστέρον... μετὰ δὲ... εἰς τὴν
ὑπαιθρον... εἰς... κλη...

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τούτων καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; *εἰς*
τὸν... ἀραβόσιτον... ἢ διαλογὴν ἐν τῷ... ἢ
χωρῶν... ἀπὸ... εἰς... ἀλών...

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..
ὄχι.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

Δ'. ΕΤΗΣΙΑ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀνάμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμος τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

*Παραμονὴ... Χριστουγέννων, Πρω-
 τῆς... καὶ Ἀσώκην...*

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;
εἰς τὸ κέντρον τοῦ χωριοῦ

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

.....Τζαμαλλες.....

β'. 1) Ποιοι ἀνάπτουν τήν πυράν; παιδιά, ήλικιωμένοι, ποίος ἄλλος;....

.....Τά παιδιά.....

2) Ποίος ή ποιοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.
Τά κλέπτουν; "Αν ναι, ἀπό ποῖον μέρος;.....

.....Τά παιδιά ἀπό τὰ σπίτια των
ή ἀπό τὰ γειτονικοί.....

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

.....Τά συμφωνοῦν ἕνα ἕνα
ἀπό τίς προηγουμέναις ἡμέραις.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διά κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ἑορταί, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα.....

.....Τραγούδια εἰς Ἀρβανίτιον
γλώσσα.....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω ἀπό τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

.....Πηδοῦσαν καί γλεντοῦσαν. Πείρα
ζεοῦ ἑνατόν ἄλλον. Ἐχόμενον δέ
γύρω ἀπό τήν φωτιά. Αὐτό τό ἔδιμο
δέν ὑφαίρει χωρά.....

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγίδος κλπ.) . . .

. Δέν... συνήθιζον... καὶ... μακάριον... τίποτε...
.....
.....
.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα, ὁμοίωμα τοῦ 'Ιούδα' (περιγράψατε λεπτομερῶς) .. Δέν... μακάριον...
.....
.....
.....

. τίποτε...
.....
.....
.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας
.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

[Σωυρίδων Ἰφαιντῆς διδάσκαλος Καταβόθρας Μαρμαριζίου
Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ τῆς 20⁴⁸ 12-1969 ἕως 13-1-1970]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

περί συλλογῆς ὕλης διὰ τὴν σύνταξιν Λαογραφικοῦ
Ἀτλαντος τῆς Ἑλλάδος

Ἀποστέλλεται συνημμένως ἐρωτηματολόγιον διὰ τὴν σύνταξιν Λαογραφικοῦ Ἀτλαντος τῆς Ἑλλάδος, ὃ ὁποῖος θὰ ἀποτελέσῃ κατόπιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἐξ ἄλλων χωρῶν τὴν βάσιν τῆς συνθέσεως εὐρωπαϊκοῦ.

Τὸ ἐρωτηματολόγιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον παρακαλοῦμεν νὰ ἀναγνωσθῇ μετὰ προσοχῆς, ἀφορᾷ α) εἰς ζητήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν σποράν, τὸν θερισμὸν καὶ τὸν ἀλωνισμόν, πρὸς δὲ καὶ διὰ τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐν χρῆσει μέχρι τοῦ 1920 (ἢ εἶναι καὶ μέχρι σήμερον) κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας, ὡς καὶ τὰ συνδεδεμένα πρὸς αὐτὰς ἔθιμα (ταῦτα δύνανται νὰ εἶναι ἐν χρῆσει ἀκόμη καὶ σήμερον)· β) εἰς πύρρας (φωτιές), αἱ ὁποῖαι ἀνάπτονται εἰς δημοσίους χώρους (π.χ. εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωριοῦ ἢ εἰς τὸν περίβολον τῆς ἐκκλησίας, εἰς σταυροδρόμια κλπ.), εἰς τινὰς δὲ τόπους καὶ ὑπερπηδῶνται δι' ὑγείαν κλπ. τῶν κατοίκων.

Αἱ πληροφορίες διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀκριβῆ συμπλήρωσιν τοῦ ἐρωτηματολογίου συνιστᾶται νὰ ζητηθοῦν ἀπὸ ἀρμόδια πρόσωπα, ὡς τοιαῦτα δὲ ἐκ τοῦ γεωργικοῦ καὶ τοῦ ποιμενικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διατηροῦν ἀκόμη ἐν χρῆσει ἢ εἰς τὴν μνήμην των πιστότερον τοὺς παλαιότερους τρόπους τῆς καλλιέργειας καὶ τὰ σχετικὰ ἔθιμα, ὡς ἐλέχθη ἤδη, μέχρι τοῦ 1920, παρὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἀργότερον τοῦ σιδηροῦ ἀρότρου διὰ τὴν σποράν, ὡς καὶ μηχανῶν διὰ τὸν θερισμὸν καὶ ἀλωνισμόν.

Ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ χρονικοῦ ὁρίου, ἦτοι περὶ τοῦ γεωργικοῦ βίου καὶ τῶν πυρῶν μέχρι τοῦ 1920, προκύπτει ὅτι αἱ σχετικαὶ πληροφορίες δεόν νὰ ζητηθοῦν ἀπὸ πρόσωπα εἰς ἡλικίαν ἄνω τοῦ 50οῦ ἔτους.

α) Προτού επιχειρηθῇ ἡ καταγραφή τῆς ἀπαντήσεως εἰς ἕκαστον ἐρώτημα, συνιστᾶται νὰ προηγηθῇ εἰς ἰδιαίτερον τετράδιον λεπτομερὴς περιγραφή τοῦ γεωργικοῦ βίου ἀπὸ τῆς προετοιμασίας διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν μέχρι τοῦ ἄλωνισμού καὶ τῆς ἀποθηκεύσεως αὐτῶν. Εἰς τὴν ἑκτενῇ περιγραφὴν αὐτὴν τῶν γεωργικῶν ἀπασχολήσεων εἰς κάθε τόπον μέχρι τοῦ 1920 καὶ μετὰ τὴν χρονολογίαν αὐτὴν μέχρι σήμερον (τὴν περίοδον 1921—1968) δεόν νὰ σημειώνωνται αἱ μεταρρυθμίσεις ποὺ ἔχουν γίνεῖ (δηλ. ποῖα νέα ἐργαλεῖα ἔχουν εἰσαχθῇ, π.χ. τροποποιήσεις τοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς σιδηροῦν, νέα σκαφικὰ ἐργαλεῖα, μηχαναὶ σπορᾶς, θερισμοῦ καὶ ἄλωνισμού κλπ.) καὶ ἀπὸ ποῖον ἔτος περίπου, νὰ παρατίθεται δὲ καὶ σχεδιαγράφημα ἢ φωτογραφία τοῦ ἀρότρου, τοῦ ζυγοῦ, τοῦ ἄλωνιου, τῶν ἄλωνιστικῶν μέσων, τῶν διαφόρων σκαφικῶν ἐργαλείων (διὰ τὴν σκαφήν, τὸ διβόλισμα, τὴν ἰσοπέδωσιν τοῦ ὠργωμένου ἀγροῦ), τῶν σκευῶν μετρήσεως τῶν δημητριακῶν (σίτου, κριθῆς κλπ.) κ.ἄ.

Ἰδιαίτερα δεόν νὰ καταβάλλεται φροντίς, ὥστε ἡ περιγραφή νὰ γίνεται, εἰ δυνατόν, εἰς τὴν γλώσσαν (διάλεκτον) τοῦ τόπου, πρὸ παντὸς δὲ νὰ παρατίθεται ἡ τοπικὴ ὀρολογία διὰ τὰς ὡς ἂν ἔργασίας, ἐπίσης τὸ εἰς ἕκαστον τόπον ὄνομα τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν σκευῶν, ὡς προσέτι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν ἐξ ὧν ἀποτελοῦνται, π.χ. τοῦ ἀρότρου, τοῦ ζυγοῦ, τοῦ ἄλωνιστικοῦ μηχανήματος, κ.ἄ.

Εἰς τὸ τέλος τῆς περιγραφῆς νὰ σημειώνεται ἀπαραιτήτως ὁ τόπος ὅπου ἐγένετο ἡ συλλογή, τὸ ὄνομα καὶ ἑπὶ ὀνόματι τοῦ πληροφορητοῦ γεωργοῦ ἢ ποιμένος (ἐπὶ γυναικὸς καὶ τὸ πατρικὸν τῆς ἐπίθετον, π.χ. Μαρία Κ. Καραχάλιου, τὸ γένος Δημ. Κοντοπόδη), ἡ ἡλικία ὡς καὶ αἱ γραμματικαὶ γνώσεις ἑκάστου. Ἐπίσης τὸ χωρίον ὅπου οὗτος ἐγεννήθη, ἂν δὲ ἐγεννήθη εἰς ἄλλην περιοχὴν, τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγκατεστάθη εἰς τὸν τόπον ὅπου γίνεται ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἐρωτηματολογίου. Ἐπὶ προσφύγων ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, Ἀνατολικῆς καὶ Βορείου Θράκης, ἐκ Μοναστηρίου Γιουγκοσλαβίας ἢ ἐκ Βορείου Ἠπείρου, νὰ σημειωθῇ ἐπακριβῶς ὁ τόπος ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὗτοι κατάγονται καὶ πότε ἀκριβῶς ἐξεπατρίσθησαν (τὸ ἔτος 1923, προηγουμένως ἢ κατόπιν ;). Αἱ πληροφορίες ἐκ τῶν προσφύγων τούτων θὰ ἀφοροῦν οὕτω τὸν γεωργικὸν βίον εἰς τὸν τόπον των πρὸ τοῦ 1922.

Σημειώσατε ἐπίσης ἐν τέλει ἐντὸς ἀγκυλῶν [] τὸ ὄνομα σας, ὡς συλλογέως, τὴν ιδιότητά σας καὶ τὴν χρονολογίαν ἐκτελέ-

σεως τῆς συλλογῆς· (π.χ. Κωνστ. Ἰ. Δημητρόπουλος, διδάσκαλος. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ τῆς 13—17 Νοεμβρίου 1968).

Μὲ βάσιν τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν αὐτὴν εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς εἴπομεν, θὰ ἔχη ληφθῇ ἀπαραιτήτως ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ἐρωτηματολόγιον, θὰ καταγραφοῦν κατόπιν μετὰ προσοχῆς αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις εἰς αὐτό, θὰ παρατεθοῦν δὲ καὶ σχετικὰ σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίαι.

Νὰ καταβληθῇ ἰδιαίτερα προσοχὴ πρὸς συλλογὴν τῆς ὡς ἄνω ὕλης καὶ ἐκ τῶν συνοικισμῶν προσφύγων, ὡς ἐλέχθη, πλὴν τῶν ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῶν ἐξ Ἀνατολικῆς Θράκης, Βορείου Θράκης (ἦτοι Μελενίκου, Νευροκοπίου, Φιλιππουπόλεως, Ἀγχιάλου κ.ἄ.) καὶ ἐκ τῶν προερχομένων ἐκ τῆς περιοχῆς Μοναστηρίου (Βιτόλια) καὶ Βορείου Ἠπείρου (Ἀργυροκάστρου, Δροπόλεως κλπ.).

β) Ἀντιστοίχως πρὸς τὰς πληροφορίας περὶ τοῦ γεωργικοῦ ἐν γένει βίου, ὡς ἀνωτέρω, παρακαλεῖται ὁ συλλογεὺς, ὅπως ἀναφέρῃ ἔτι εἰς ποίας ἡμερομηνίας τοῦ ἔτους καὶ περιστάσεις (π.χ. τὸ ἑσπέρας τῆς 23 Ἰουνίου ἢ τῆς 31 Αὐγ., τὰς Ἀπόκρεως (ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου), ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὸ Πάσχα κ.λ.π.) ἀνάπτονται φωτιᾶς εἰς δημοσίους χώρους, αἱ ὁποῖαι ὑπερπηδῶνται ἢ λαμβάνουν χώραν χοροὶ περὶ τὴν πυρὰν κλπ. Εἶναι ἀναγκαῖα ἡ λεπτομερὴς περιγραφή τῶν ἐθιμικῶν πυρῶν τούτων, ὡς πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν, τὸν χρόνον ἀφῆς αὐτῶν, τὰ τελούμενα κατ' αὐτάς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὰς σχετικὰς δοξασίας τοῦ λαοῦ. Ἐπίσης ἀντελύνονται καὶ σήμερον ἢ ἀν δὲν γίνωνται, πότε ἔπαυσε τὸ ἔθιμον.

γ) Ὅπου εἰς τὸ ἐρωτηματολόγιον δὲν ἔπαρκει ὁ κενὸς χώρος διὰ τὴν καταχώρισιν ἐκάστης ἀπαντήσεως δύναται ὁ συλλογεὺς νὰ χρησιμοποίησιν πρόσθετον φύλλον χάρτου, σημειῶν ὅμως ἐπ' αὐτοῦ τὴν σελίδα καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἐρωτήματος εἰς τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ ἡ προσθήκη.

δ) Ἡ συλλογὴ, ὡς ἀνωτέρω, τῆς ἐν λόγῳ ὕλης καὶ ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἐρωτηματολογίου παρακαλοῦμεν νὰ ἐκτελεσθῇ ἐντὸς διμήνου ἀπὸ τῆς παραλαβῆς του καὶ ἐπιστραφῇ τὸ ἐν λόγῳ ἐρωτηματολόγιον μετὰ τοῦ χειρογράφου τῆς συλλεχθείσης ὕλης εἰς τὸ Κέντρον Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λογογραφίας.